

2 pav. Perkasoje 1 rastas apkalas. K. Duderio nuotr.

Fig. 2. The fitting found in Trench 1.

0 3 cm

Perkasoje 1, kapo 2 duobės perkasime rastas Karolio XI (1660–1697) Rygos miesto šilingas bei Žygimanto III Vazos (1587–1632) šilingas, metalų lydinio apkalėlis (2 pav.). Taip pat rasta keletas puodyninių koklių, buitinės keramikos, skirtos maisto gamybai, duženų. Panašu, jog laidojant mirusįjį, kasant kapo duobę, nukastas XVII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Dabartinės bažnyčios pamatų perkasime, kuris buvo iki 2 m pločio 30 cm gylyje, o 60–80 cm gylyje susiaurėjo maždaug iki 1,2–1,8 m pločio, rastas Aleksandro Jogailaičio (1492–1506) denaras bei žalvarinis medalikėlis su lenkiškais įrašais.

Perkasoje 2 iki 2 m gylio fiksuotas permaišytas supiltinis žvyringo ir smėlingo grunto sluoksnis, kuriame buvo daug pažeistų žmonių kaulų. Supiltiniame grunte rastas labai korozijos paveiktas žalvarinis juostinis žiedas, moneta (neidentifikuota, nes prastai išlikusi) bei Aleksandro Jogailaičio denaras. Be šių radinių, aptiktas akmeninis galąstuvas su skylute. Tirtos perkasos vietoje iki 2 m gylio gruntas perkastas vykdant bažnyčios pamatų įrengimo darbus XX a. pradžioje.

Remiantis tyrimų metu surinktais radiniais, galima teigti, jog tirtoje vietoje yra susiformavęs archeologiniu požiūriu vertingas kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVII a., kurį galima būtų sieti su šioje vietoje anksčiau stovėjusiomis bažnyčiomis. Vykdant dabartinės bažnyčios pamatų įrengimo darbus, sunaikinta daug ankstyvesnių kapų. Pagal aptiktus Aleksandro Jogailaičio denarus galima teigti, jog šioje vietoje galėjo būti laidojama jau nuo XV a. pabaigos – XVI a. pradžios.

The Churchyard of the Salakas Church

The 2021 excavation (20 m^2) in the churchyard of the Salakas Church of the Blessed Virgin Mary of Sorrows (Zarasai District, E Lithuania) revealed in Trench 1 two Christian burials (Fig. 1) with no clear dates other than prior to the construction of the present church in the early 20th century. The investigation yielded some chance finds: coins, a metal alloy fitting (Fig. 2), and sherds of household pottery dating to the late 15th–19th centuries. Based on the discovered Alexander Jagiellon denars, it is possible to assert that the churchyard could have been used from the late 15th – early 16th century.

Gediminas Jonutis

Linkuvos karmelitų vienuolyno tyrimai

2021 m. gegužės–liepos mėnesiais žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai, o rugsėjį detalieji tyrimai vykdyti Linkuvos senojo miesto vietos (UK 30334), Linkuvos karmelitų vienuolyno ansamblio vienuolyno namo (UK 23686) teritorijoje (Pakruojo r. , Linkuvos sen., Varpo g. 13) (1 pav.). Jį numatyta pritaikyti naujai paskirčiai. Linkuvos karmelitų vienuolyno ansamblio (UK 1517) teritorija anksčiau jau tyrinėta. Tyrimai daugiausia vykdyti Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčios (UK 23685) šventoriuje (*ATL 1996 ir 1997 metais,* 1998, p. 361; *ATL 2002 metais,* 2005, p. 171–172; *ATL 2003 metais,* 2005, p. 171–173). Čia aptikta palaidojimų, anksčiau stovėjusių statinių liekanų, nustatyta, kad šventoriuje galėjo būti laidojama nuo XVI a.

2021 m. žvalgomųjų tyrimų metu vienuolyno namo viduje ir jo aplinkoje iki įžemio

(rudo molio) ištirta dešimt šurfų. Dar du šurfai – iki plytų mūro ir akmenų konstrukcijų (iš viso 27,2 m^2). Taip pat žvalgytos vandentiekio (1,85 m^2) ir buitinių nuotekų (0,8 m^2) įvadų prieduobės (2,65 m^2 plotas). Vėliau, jau detaliųjų tyrimų metu vienuolyno namo viduje ir jo išorėje iki įžemio ištirtos dar dvi bendro 6 m^2 ploto perkasos.

Žvalgomųjų tyrimų metu vienuolyno namo viduje ištirti 5 įvairaus dydžio šurfai (1–3, 11, 12). **Šurfe 1** fiksuotas iki 95 cm storio supiltinis griuvenų sluoksnis, datuojamas XVIII a. II puse, kuriame 20–35 cm gylyje (H_{abs} 82,45–82,59 m) aptikti plytų mūrai – esamo rūsio skliautas ir siena. Pagal istorinius duomenis žinoma, kad rūsiai vienuolyne išmūryti 1761 m. **Šurfe 2** fiksuotas iki 85 cm storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. radiniais ir pavieniais žmogaus kaulais. Jis veikiausiai suformuotas vienuolyno statybos metu XVIII a. viduryje – XVIII a. II pusėje. Virš įžemio ties šurfo V kampu maždaug 60 cm gylyje (H_{abs} 81,86 m) aptiktas galbūt kažkokio ankstyvesnio statinio pamato (?) fragmentas, sukrautas iš lauko riedulių, rištų moliu (?), vienas didelis riedulys fiksuotas ir ties šurfo Š kampu. **Šurfe 3** fiksuotas 1,1–1,45 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVI(?)–XIX a. Šurfe aptiktas žmogaus *kapas*, todėl siekiant jį visiškai atidengti daryta išpjova (2 pav.). Nustatyta, kad kapo duobės neperkasto kontūro viršus yra maždaug H_{abs} 83,00–83,10 m lygyje (apie 75–80 cm gylyje nuo esamo paviršiaus), palaidojimas – H_{abs} 82,55 m (kaukolės viršus) (apie 1,2 m gylyje nuo esamo paviršiaus). Mirusysis galva orientuotas PV kryptimi, jo pilvo srityje aptikta deformuota švininė kulka, pagal kurią kapas gali būti datuojamas XVII a. Kultūrinio sluoksnio dalis virš kapo duobės kontūro datuojama XVIII–XIX a., o pats kapas įkastas galbūt į XVI(?)–XVII a. horizontus, tačiau juose neaptikta jokių radinių. Kapo duobėje rasta ir kitų

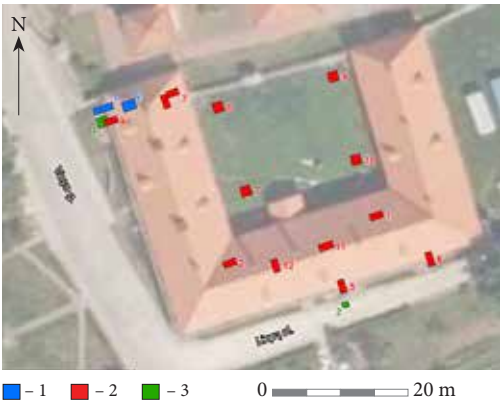

1 pav. Archeologinių tyrimų situacijos planas: 1 – perkasa; 2 – šurfas; 3 – prieduobė. G. Jonučio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the archaeological investigation: 1 – trenches; 2 – test pits; 3 – drainage pits.

2 pav. Visiškai atidengtas kapas šurfo 3 išpjovoje iš PV. G. Jonučio nuotr.

Fig. 2. A fully exposed burial in the cross-section of Test Pit 3, as seen from the SW.

žmogaus kaulų iš suardytų palaidojimų bei vario lydinio žiedas. **Šurfe 11** fiksuotas supiltinis 90–120 cm storio kultūrinis sluoksnis, datuo-

3 pav. Šurfas 6 iš PR. G. Jonučio nuotr.
Fig. 3. Test pit 6, as seen from the SE.

jamas XIX–XX a. I puse. Jame rasta to laikotarpio šiukšlių. Šurfo apačioje H_{abs} 81,18–81,47 m aptiktas neaiškios paskirties lauko riedulių klojinys (latakas?). **Šurfe 12** fiksuotas 1,1–1,2 m storio kultūrinis sluoksnis su XVI a. II pusės (?) – XVIII a. radiniais. Jis veikiausiai suformuotas vienuolyną statant XVIII a.

Žvalgomųjų tyrimų ir žvalgymų metu palei PV ir PR vienuolyno namo fasadus ištirti 3 šurfai (4–6) bei žvalgytos dvi prieduobės (1–2). **Šurfe 4** fiksuotas iki 1,2 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVIII(?)–XX a. Jame 30–60 cm gylyje (H_{abs} 82,90–83,20 m) atidengtas iki 90 cm pločio nuolaidus nuo fasado pamato išplatėjimas iš lauko riedulių, rištas moliu (?). **Šurfe 5** fiksuotas supiltinis iki 1,4 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVIII–XX a. Viršutinėje jo dalyje jis permaišytas įrenginėjant ar užpilant čia buvusios išvietės duobę, kuri šurfe atsidengė 60–100 cm gylyje (H_{abs} 80,20–80,60 m). Duobėje fiksuoti medinės lentinės konstrukcijos fragmentai, aptikta daugiausia XVIII–XIX a. radinių, taigi, tikėtina, ji ir naudota maždaug tuo metu. Viršutiniame permaišytame sluoksnyje aptikta XVII(?)–XX a. radinių. **Šurfe 6** (3 pav.) fiksuotas iki 1,3 m storio kultūrinis sluoksnis su XVI a. II pusės – XX a. radiniais. Apatinė jo dalis buvo 80 cm storio, ji galbūt kiek permaišyta vienuolyną statant, joje aptikta XVI a. II pusės – XVIII (?) a. radinių. Šurfe H_{abs} 81,00–81,20 m atidengtos veikiausiai čia XIX a. pabaigoje (?) – XX a. I pusėje statyto prieangio konstrukcijos, mūrytos iš akmenų, rištų kalkiniu skiediniu. **Prieduobėje 1,** kastoje ties šurfu 4, fiksuotas iki 1,2 m storio kultūrinis sluoksnis, radinių neaptikta, bet jis gali būti datuojamas kaip ir fiksuotasis šurfe, XVIII(?)–XX a. **Prieduobėje 2,** kastoje Liepų alėjos važiuojamoje dalyje, fiksuotas taip pat datuojamas apie 1 m storio kultūrinis sluoksnis,.

Vienuolyno namo vidiniame kieme ištirti 4 šurfai (7–10). Kiemo Š pusėje tirtuose šurfuose 8–9 fiksuotas 90–140 cm storio kultūrinis sluoksnis, kiemo P pusėje tirtuose šurfuose 7, 10 – 1,3–1,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Jame aptikta XVI a. pabaigos (?) – XX a. radinių, pavienis žmogaus kaulas. Kultūrinis sluoksnis kiemo dalyje suformuotas greičiausiai vienuolyno statybos laikotarpiu XVIII a., o vėliau kitos ūkinės veiklos metu XIX–XX a. I pusėje. Tačiau apatinėje jo dalyje, nors ir negausiai, bet aptikta XVI a. pabaigos (?) – XVII a. radinių. Šurfe 10 90–100 cm gylyje (H_{abs} 81,38–81,53 m) atidengtas plytų dalių ir skaldytų akmenų klojinio fragmentas. Jo paskirtis neaiški, galbūt tai dar iki mūrinio vienuolyno statybų XVIII a. buvęs takas.

Tais pačiais metais vykdytų detaliųjų tyrimų metu vienuolyno namo viduje ir jo išorėje ištirtos dvi skirtingo dydžio perkasos. **Perkasa 1** tirta ties vienuolyno namo V korpuso Š dalimi. Joje fiksuotas iki 1,2 m storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XX a. radiniais. **Perkasa 2** tirta vienuolyno namo viduje V korpuso Š dalyje. Joje fiksuotas bent iki 1,7 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVIII–XX a. Viršutiniuose jo horizontuose aptikta XVIII(?)–XIX a. datuojamų radinių. Giliau daugiausia per visą

perkasos plotą fiksuota veikiausiai su šios vienuolyno dalies statybomis sietina duobė, kurios dugnas dėl didelio gylio nepasiektas. Joje aptikta XVII–XVIII a. datuojamų radinių, o pati duobė galbūt suformuota XVIII–XIX a. laikotarpiu.

Archeologinių tyrimų metu Linkuvos karmelitų vienuolyno ansamblio vienuolyno namo teritorijoje ištyrus bendrą 33,2 m^2 plotą bei atlikus žvalgymus 2,65 m^2 plote, fiksuoti 85–170 cm storio daugiausia maišyti piltinio pobūdžio kultūriniai sluoksniai, datuojami XVI(?)–XX a. Apatinė, ankstyviausia, kultūrinio sluoksnio dalis daugumoje vietų greičiausiai permaišyta statant vienuolyno namą XVIII a., o vietomis ir vėliau, XIX a. vykdytų rekonstrukcijų ar remontų metu. Tačiau joje aptikti ankstyvi radiniai, datuojami XVI a. II puse – XVII a., rodo, kad čia gali būti išlikęs kultūrinis sluoksnis, susiformavęs anksčiau, nei buvo pastatytas mūrinis vienuolyno pastatas.

Linkuva Carmelite Monastery

The investigation (12 test pits and 2 trenches totalling 33.2 m^2 and a 2.65 m^2 survey) on the grounds of the dormitory of the Linkuva Carmelite Monastery complex (Pakruojis District, N Lithuania) (Fig. 1) revealed 85–170 cm thick, mostly mixed, fill-type cultural layers dating to the 16th(?)–20th centuries. The earliest discovered finds date to the second half of the 16th–17th centuries. The investigation yielded isolated human bones from destroyed burials as well as, in Test Pit 3, one surviving burial (Fig. 2) dating to the 17th century. The uncovered architectural structures should be associated with a monastery building (a cellar arch with a wall, a gutter (?), and vestibule structures) (Fig. 3) but some may also be earlier (fragments of a foundation (?) as well as brickbat and crushed stone flooring).

Milda Jurgauskaitė

Simno bažnyčios šventorius

2021 m. šalia Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios (UK 852) (Alytaus r., Simon sen.) rekonstruota elektros tinklų trasa. Tinklų vietose ištirta perkasa bažnyčios šventoriaus teritorijoje bei 2 šurfai Kreivojoje gatvėje, iš viso 12 m^2 plotas.

Simno bažnyčios teritorijoje archeologiniai tyrimai vykdyti 1992 (*ATL 1992 ir 1993 metais*, 1994, p. 208–210) ir 2017 m. (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 260–263). Jų metu rasta XVI–XX a. radinių ir fiksuotas gana tankus XVI–XIX a. palaidojimo horizontas.

1520 m. pastatytos ir ne kartą rekonstruotos Simno bažnyčios ŠR šventoriaus dalyje, šalia XIX a. pabaigoje pastatytos šventorių juosiančios akmenų mūro tvoros ištirta 10 m^2 **perkasa.** Po paviršiniu iki 55 cm storio XX a. velėnos ir juodžemio sluoksniu fiksuotas XVI–XIX a. rudos spalvos vandeningo molio su smulkiomis rausvų plytų nuoskalėlėmis ir kalkių (?) priemaišomis sluoksnis, besitęsiantis vidutiniškai iki 1,3 m gylyje fiksuoto rudo molio – įžemio lygmens. Šiame sluoksnyje rasta pavienių XVI–XIX a. pradžia datuojamų smulkios frakcijos buitinės keramikos šukelių, degto molio gabalėlių bei titnago gabalas. Tiriant anksčiau minėtą sluoksnį fiksuoti šešių individų kapai (1 pav.). Kapai 1–4 fiksuoti perkasos P kampe, 1,9–2,4 m atstumu nuo šventorių juosiančios akmenų mūro tvoros link kalvelės viršuje esančios bažnyčios. Šie kapai atidengti dalinai – į perkasos plotą pateko 57 cm gylyje fiksuoto *kapo 1* kaukolė, kaklo slanksteliai ir pečių sąnarių kapsulės. *Kapai 2–3* fiksuoti atitinkamai 77 ir 90 cm gyliuose. Perkasoje atidengti tik kaukolių skliautų fragmentai. *Kapas 4* atidengtas iškart po kapu 3 – 1,12 m gylyje, 14–15 cm aukščio